

Timplan 1, högstadiet, 90 min 90 min

Barnets rättigheter tillkommer varje barn och ung person

Mål

Ni bekantar er med de viktigaste människorättskonventionerna och deras betydelse och genomförande i världen (L2). Eleven övar teman som gäller hållbar välfärd och teman som anknyter till samhällspåverkan och demokrati (L7). Ni övar att lyssna på er själva och se saker ur en annans synvinkel (L1) samt att respektera den andra och principerna för växelverkan (L2). Eleven övar känslomässiga färdigheter (L3) och samarbete med andra (L6). Ni bekantar er med säkra och ansvarsfulla data- och kommunikationstekniska färdigheter (L5) samt betydelsen av egna val (L7).

Läroämnen

Hälsokunskap, religion, livsåskådningskunskap, samhällslära

Artiklar

Konventionen i allmänhet; de fyra allmänna principerna (2, 3, 6, 12)

Nyckelord

Konventionen om barnets rättigheter, trygghet, icke-diskriminering, likabehandling, rasism

Första lektionen

Tillbehör: Papper och skrivredskap

Inledning: Rätt till trygghet (20 min)

Läraren berättar för gruppen om barnets rättigheter och om temat i årets kommunikation om barnets rättigheter som är rätt till trygghet.

Som bakgrundsmaterial kan användas webbplatsen om barnets rättigheter:

<https://www.lapsenoikeudet.fi/wp-content/uploads/2022/09/Lista-Lapsen-oikeuksista-ylakoulu-ruotsiksi.pdf> och i inlägget kan man utnyttja färdigt presentationsmaterial:

Infopaketer om veckan för barnets rättigheter 2022: www.lapsenoikeudet.fi/wp-content/uploads/2022/10/SVE-Lapsen-oikeuksien-viikon-teema-2022-TURVALLISUUS.pdf.

Läraren kan i inledningen också förklara följande termer:

- **Diskriminering** innebär att en person behandlas sämre än andra på grund av en personlig egenskap. Det är bra att komma ihåg att allt dåligt bemötande inte är diskriminering (men inte heller det är rätt gjort).

- **Störning/trakasserier** avser verksamhet som på grund av en annan människas personliga egenskaper skapar en nedsättande, hotfull, fientlig eller aggressiv atmosfär. Trakasserier kan också vara sexuella.
- Med **rasism** avses att en person eller grupp av människor ges en lägre ställning t.ex. på grund av verkligt eller antaget ursprung, hudfärg, medborgarskap, språk eller religion. Rasism är inte enbart enstaka gärningar, utan den förekommer också i samhällets strukturer och seder.
- **Likabehandling** innebär att alla människor har samma mänskliga rättigheter, oavsett nationalitet, etniskt ursprung, sexuell läggning, ålder, kön, funktionshinder, sjukdom eller något motsvarande.
- **Positiv särbehandling** är åtgärder som tryggar likabehandling och som förbättrar förhållandena för personer som hör till en viss grupp. Till exempel en person med funktionsnedsättning har rätt till sådana arrangemang som säkerställer honom eller henne samma möjlighet till service som andra redan annars har.

Ni talar tillsammans om varje barns rätt till trygghet. Som hjälp kan ni t.ex. använda följande frågor. Läraren kan, om han eller hon så önskar, låta barnen fundera på frågor eller en del av dem också parvis eller i smågrupper.

- Vad betyder barnets rätt till trygghet?
- Vilka element skapar ett tryggt liv för eleverna?
- Vem angår barnets rättigheter? Angår de denna elevgrupp i högstadiet?
- Hur står barnets rättigheter i relation till de allmänna mänskliga rättigheterna?
- Tillgodoser man barnets rättigheter i Finland? Genomförs de på samma sätt för alla barn eller har vissa barn eller grupper av barn brister i hur de förverkligas? Hur kan diskriminering försämra trygghetskänslan hos vissa barn?
- Varför firas barnens dag och barnens vecka och varför behövs de?

Saker som förenar (25 min)

Uppgiften har ursprungligen publicerats i Uleåborgs stads projekt Turvallinen Oulu Perusopetuksen tunne- ja turvataitokasvatus i undervisningsmaterialpaketet för klasserna 7–9, s. 19: <https://www.ouka.fi/documents/23152206/26913058/Turvallinen-Oulu-7-9luokka-A4-sahkoinen-29092021-1.pdf>.

I övningen funderar eleverna tillsammans på saker som förenar dem. Övningen stärker känslan av att eleverna har mer saker som förenar dem än skiljer dem. Med hjälp av övningen lär sig eleverna att känna varandra bättre och mer personligen.

Läraren delar in eleverna i grupper på 3–5 personer. Grupperna har till uppgift att komma på så många saker som möjligt som förenar dem alla. Till exempel: Vi är alla elever i årskurs 7. Vi använder alla byxor. Vi gillar musik allihop. Eleverna skriver ner sakerna på ett papper.

Även om det väsentliga i övningen är att diskutera och lära känna varandra, kan ni också göra övningen till en tävling mellan grupperna. Den grupp som har hittat flest gemensamma saker vinner.

Till sist diskuterar ni under ledning av läraren vilka saker som förenar eleverna och vad som är annorlunda och unikt hos var och en av oss. Läraren styr diskussionen och framhåller att var och en har samma människovärde, att man måste komma överens med var och en och att det alltid finns något som förenar människor.

Andra lektionen

Tillbehör: Utrustning för visa en video, pennor, papper, smarttelefoner ELLER pekadorer/datorer

Inledning: Rasism och diskriminering (15 min)

Ni ser tillsammans Video av Mahdin Nuoret ry (på finska): Syrjimättömyys on ihmisoikeus - #puuturasismiin YouTubesta <https://youtu.be/7duNkOE31jc> . (Längd 5 min.)

Ni repeterar termen rasism:

Rasism innebär att en person eller grupp av människor ges en lägre ställning t.ex. på grund av verkligt eller antaget ursprung, hudfärg, medborgarskap, språk eller religion. Rasism är inte bara enstaka gärningar, utan den förekommer också i samhällets strukturer och seder.

Ni diskuterar videon tillsammans eller parvis/i små grupper:

- Fundera en stund på de ungdomars situation som talar på videon: vilka känslor och tankar skulle du uppleva i motsvarande situationer? Hur tror du att du skulle reagera? Hur önskar du att andra skulle reagera?
- Vad gör det svårt att ingripa i rasistiska situationer? Vad skulle göra det lättare att ingripa?
- Fundera på fem olika sätt hur de personer som såg den rasistiska situationen på bussen kunde ha reagerat.
- Ibland kan det förekomma diskriminerande språkbruk eller rasistiska skämt inom det egna kompisgänget. Tycker du att det är lätt att ingripa i dessa? Om inte, varför? Vad kan göra det lättare att ingripa i sådana situationer?

Uppdatering i sociala medier om barnets rättigheter (30 min)

Ni delar in barnen i grupper på 2–3 personer.

Gruppen ska i samband med de teman som nyligen behandlats om likabehandling, diskriminering och rasism eller trygghet uppdatera de sociala rättigheterna för barn i den sociala kanal som gruppen valt.

Till stöd för uppdateringstexten kan ni göra en lämplig bild för sociala medier med bildbehandlingsprogram eller med något gratisprogram eller alternativt kan gruppen välja en lämplig bild ur en avgiftsfri bildbank eller själv ta en bild eller filma en video. Även teckningsbilder kan användas genom att ta ett fotografi av dem.

Innan uppgiften utförs ska läraren gärna gå igenom reglerna för att publicera fotografier/videor.

- Foton/videor som tillhör en annan person får inte publiceras utan tillstånd.
- Vid publicering av foton/videor på minderåriga barn behövs också tillstånd av vårdnadshavaren.
- Det behövs tillstånd för att använda foton/videor som någon annan tagit.
- I de avgiftsfria bildbankerna finns många bilder som är fritt tillgängliga.
- Också vid användning av avgiftsfria bilder hör det till god sed att nämna fotografens namn.
- Foton eller videor som ni själva tagit och som inte innehåller identifierbara personer får ni fritt publicera.
- Foton och videor som ni tagit av er själva får ni publicera fritt, liksom också bilder där ni av de personer som förekommer på dem gett sitt tillstånd att publicera bilderna. Det är dock bra om ett minderårigt barn frågar vårdnadshavaren, vilka bilder man får publicera om barnet.
- I skolans kanaler får foton/videor publiceras endast av barn vars vårdnadshavare har gett sitt tillstånd att publicera dem.

Ni tittar igenom alla uppdateringar i de sociala medierna tillsammans. Om möjligt kan ni posta uppdateringarna eller en del av dem i skolans eller elevernas egna sociala medier med hashtagarna #BarnetsRättigheter #MinTrygghet #DinTrygghet.

Tilläggs- eller hemuppgifter

- Uppgift: Vi utmanar fördomarna!
<https://www.lapsenoikeudet.fi/sv/kampanj/veckan-for-barnets-rattigheter/skolor/7-9-klass/vi-utmanar-fordomarna/>
- I dagsverkshandboken "Oikeesti! Menetelmäopas lasten ja nuorten oikeuksien käsittelyyn" ser du många fler uppgifter om hur man kan diskutera barnets rättigheter tillsammans med högstadielever. Se till exempel sidan 42 som handlar om rättigheterna för barn med funktionsnedsättning (på finska):
<https://www.taksvarkki.fi/tv/wp-content/uploads/2022/02/Oikeesti-Menetelmäopas-lasten-ja-nuorten-oikeuksien-kasittelyyn-2022-Taksvarkki-ry.pdf>
- Världsskolans material vägleder högstadielevorna till de mänskliga rättigheterna genom metoder och läromedel (på finska, något material på svenska).
<https://maailmankoulu.fi/svenska/>
- I Förbundet för Mänskliga Rättigheters material hittar du färdiga timplaner för att identifiera diskriminering och ta upp den i undervisningen för högstadielever (på finska). <https://ihmisoikeudet.net/ihmisoikeuskasvatus/ihmisoikeudet-opetuksessa/tunnista-puutu-oppituntimateriaali/>
- I Uleåborgs stads projektmaterialpaketet (på finska) hittar du mycket mer material och övningar som lämpar sig för känslomässig och säkerhetsrelaterad fostran:

https://www.ouka.fi/documents/23152206/26913058/Turvallinen-Oulu_7-9luokka_A4_sahkoinen_29092021-1.pdf/159ab297-9765-4130-8fac-84bfd0f568f2